

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:31.05.2022 ✓Accepted/Kabul:14.09.2022

DOI:10.30794/pausbed.1123692

Research Article/Araştırma Makalesi

Özer, Y. E. (2023). "Post-Truth, Post-Truth Siyaset ve Yerel Düzeye Etkileri: Etik İlkeler Üzerinden Bir Değerlendirme", *Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 55, Denizli, ss. 365-377.

POST-TRUTH, POST-TRUTH SİYASET VE YEREL DÜZEYE ETKİLERİ: ETİK İLKELER ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Yunus Emre ÖZER*

Öz

Post-truth kavramı yani hakikatin önemini yitirmesi olarak tanımlanabilecek durum, siyaset, yönetim, etik, hakla ilişkiler, gazetecilik, sosyoloji gibi sosyal bilimlerin pek çok alanında tartışılmaktadır. Bu çalışmada post-truth kavramı literatürde yaygın kullanımıyla hakikati aramanın önemsizleşmesi çerçevesinde ele alınmıştır. Konunun kamu yönetiminin ilgi alanına giren kısmı, post-truth siyaset ve etkileri üzerine yapılan tartışmalardır. Post-truth siyasetin yerel düzeyde de etkileri bulunmaktadır. Bu sebeple post-truth süreçlerin etkilerini azaltabilmek ve hatta ortadan kaldırabilmede bir araç olarak etik ilkelerin rolü de bu kapsamda yerel düzey açısından değerlendirilmiştir. Bu çalışmada temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Teknik olarak da doküman analizi kullanılmıştır. Bunun gereği olarak, yazılı belgeler, titizlikle analiz edilmiştir. Bu yolla bir anlama ulaşılması amaçlanmıştır (Kıral, 2020). Diğer bir ifadeyle araştırma konusuyla ilgili kaynaklar toplanmış ve incelenmiştir (Sak vd., 2021: 230). Aynı zamanda dokümanların içerik analizi yapılmıştır. Post-truth süreçte ortaya çıkan olumsuzluk ve riskler karşısında etik değerlerin yerel yönetimler için bir karşı koyma aracı olup olamayacağı hususu da en temel araştırma sorusudur. Çalışma neticesinde post-truth dönemde merkezi ve yerel siyasetin sorumluluk alması, post-truth dönemin söylemlere, seçimlerin öncesinde ya da sonrasında başvurmamaları, siyasete ve kamu yönetimine güven kaybının engellenmesi, şeffaflık ve hesap verebilirlik başta olmak üzere vatandaşlarla bilgi paylaşımına açık bir yönetim anlayışı sergilemeleri gerektiği gibi sonuçlara varılmıştır.

Anahtar kelimeler: *Post-truth, Post-truth siyaset, Yerel yönetimler, Etik.*

POST-TRUTH, POST-TRUTH POLITICS AND ITS EFFECTS ON LOCAL LEVEL: AN EVALUATION WITH ETHICAL PRINCIPLES

Abstract

The concept of post-truth which can be defined as loss of importance of truth, is discussed in such areas of social sciences like politics, administration, ethics, public relations, journalism, sociology. Post-truth is examined in a frame as it is commonly used in literature like the insignificance of seeking truth. The relation of the subject with public administration is about post-truth politics and discussions about its effects. Post-truth politics also have effects on local level. For this reason, the role of ethical principles as a tool for reducing or eliminating the effects of post-truth processes has been evaluated in terms of local level in this context. In this study, basic qualitative research method is used. Document analysis is used as a technique. Because of the needs of this, written documents are meticulously analysed. By this way, it is aimed to reach a meaning (Kıral, 2020). In other words, literature has been collected and examined (Sak vd., 2021: 230). At the same time, content analyses of the documents are made. The main research question of this study is whether ethical values can be a tool of resistance for local governments against the negatives and risks at post-truth era. As a result of this study, in the post truth era, national and local politics has to take responsibilities, not to use post-truth discourses before and after the elections, prevention of the loss of trust for public administration and politics, governing in a way of sharing information with citizens regarding transparency and accountability principles are concluded.

Keywords: *Post-truth, Post-truth politics, Local governments, Ethics.*

*Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Yerel Yönetimler, Kent ve Çevre Politikaları Anabilim Dalı, İZMİR.

e-posta: yunusemre.oz@deu.edu.tr, (orcid.org/0000-0002-6503-4573)

GİRİŞ

Günümüzde artan dijital olanaklara rağmen doğru olan bilgiye ulaşmanın güçlüğü dikkat çekmektedir. Özellikle sosyal medya ve benzeri platformlarda hızla yayılan bilgiler, doğru olmayabilmektedir. Hatta belli bir amaç doğrultusunda bu tür bilgilerin kasten yayılabildiği de görülmektedir. Post-truth olarak tanımlanan bu süreçte insanlar, hakikatten uzaklaşmakta ya da uzaklaştırılmakta, hakikat önemini yitirmekte ya da önemsizleşmekte ve en önemlisi rasyonaliteden ziyade duygular yönlendirici olmaktadır.

Siyasetçiler tarafından seçim kazanmak ya da siyasette rakibini itibarsızlaştırmak gibi amaçlarla post-truth söylem ve eylemlerin kullanılması ise sık görülen durumlardandır. Özellikle Brexit ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanlık seçimlerinde post-truth siyaset anlayışı, son derece açık bir şekilde görülmüş ve literatürde de çok boyutlu olarak analiz edilmiştir. Post-truth süreçte hakikati önemsizleştirmek, seçmenleri yapacakları tercihlerinde duygularıyla hareket edecek noktaya getirmek ya da doğru bilgiye erişmeden karar vermelerine neden olmak, kısa vadede seçim kazanmak gibi durumları ortaya çıkarsa da sonuç olarak uzun vadede insanların siyasete, kamu yönetimine ve demokrasiye olan güvenlerini azaltabilecek bir durumdur. Demokrasi açısından güncelliği olan bir diğer tartışma da ifade özgürlüğü noktasında yaşanmaktadır. Demokrasilerde ifade özgürlüğü, en temel kabullerden biri olarak görülmektedir. Ancak bahsedilen hareketlerin özellikle sosyal medya ve benzeri platformlarda gerçekleşerek demokrasiye güç kaybettirmesi riski, gelecekte demokrasinin en önemli açmazlarından biri olacaktır. Dolayısıyla post-truth, gelecekte daha çokça tartışılacaktır. Bu çalışma da bu tartışmalara bir katkı verme amacındadır.

Yerel yönetimler ise hem siyasetin hem de kamu yönetiminin halka en yakın yüzü olarak görülmektedir. Post-truth ve post-truth siyasete ilişkin eylem tarzlarının yerel yönetimlerde de görülmesi aşağıdan yukarıya bir şekilde bütünü etkileyebilecek kadar bir etkiye sahip olacaktır. Bunu önleyebilmek adına herkesin kabul ettiği etik değerler üzerinde uzlaşılması ve bunların yerel düzeyden başlayarak uygulanması tarafımızca öne çıkarılmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın araştırma sorusu da etik değerlerin yerel yönetimler açısından post-truth sürecin getirdiği olumsuzluk ve risklere karşı koymada bir araç olup olamayacağıdır.

Tüm bu bilgilerden hareketle bu çalışma kapsamında öncelikle post-truth ile ilgili bir kavramsal çerçeve çizilecektir. Post-truth siyasetin de etkileri, güncel tartışmaları da analiz ederek bir bütün içerisinde değerlendirilmiştir. Son olarak, etik ilkelerin post-truth dönemde yerel düzeydeki rolüne ilişkin uluslararası ve ulusal çalışmaların da yol göstericiliğinde değerlendirme yapılmış ve Türkiye için öneriler geliştirilmiştir.

1. POST-TRUTHLA İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Post-truth kavramı, 2016 yılındaki ABD için başkanlık seçimi ve Büyük Britanya için Brexit referandumu sebebiyle gündeme gelmiş ve aynı yıl Oxford Sözlüğü tarafından da yılın kelimesi ilan edilmiştir. Buna 2018 yılındaki Brezilya başkanlık seçimlerini ve 2017 Jakarta-Endonezya Valilik Seçimlerini de ekleyenler vardır (Prior, 2021: 58; Sawitri ve Wiratmaja, 2021: 142). Oxford sözlüğe göre post-truth 'insanların gerçeklerden çok duygu ve inançlarıyla karşılık verdiği durumlarla ilgili' şeklinde tanımlamıştır (Oxford Learner's Dictionaries, 2022: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/post-truth?q=post+truth>). Bu süreç sonrasında kavrama olan ilgi de artmıştır. Bu tanımlamada, bilgidен çok inançların etkili olduğu ve doğruyla yanlışın karıştığı bir dönem olduğu belirtilmektedir. Rasyonalite değil duygu ve inançlar yönlendirici olmaktadır. Dahası hakikatin önemsizleştiği bu dönemde insanlar, kendi inançlarına yakın gördükleri haberleri takip ederek hakikatten de uzaklaşmaktadırlar (Aydın, 2020: 77-78) .

Post-truth kavramını 'sonra' anlamıyla kullanmanın doğru olmayacağı dolayısıyla hakikat sonrası gibi kullanılmaması gerektiği, kastedilenin gerçeğin önemini yitirmesi olduğu belirtilmektedir (Spoelstra, 2020: 757; Alpay, 2017: 25). Post-truth'un bu anlamıyla ilk kez Steve Tesich tarafından 1992 yılında kullanıldığı dile getirilmiştir (Sarioğlu, 2020: 384). Saçma olarak nitelendirilebilecek unsurların yeni teknolojilerle birlikte hızla yayılmasıyla hakikat ve saçma olanın arasındaki ayrımın güçleştiği belirtilmektedir (Oruç, 2020: 143) Diğer deyişle gerçeğin önemini yitirmesi anlamı daha doğrudur (Mertek, 2020:208). Son dönemde sosyal medya, her bireyi bir haber kaynağı yapmıştır. Bu da yanlış bilgilendirme ve hızlı yayılmada çok önemli bir husustur (Eroğlu ve Çakmak, 2020: 308).

Bir tanıma göre post-truth, hakikatin gündemden düşmesi ve işlevini ve önemini yitirmesi olarak tanımlanmasıyla üzerinde uzlaşılan kurumsallaşmış bilgilerin de önemsiz kılınmasını ifade etmektedir (Özdoyran, 2020: 139-142). Kavramsal olarak hakikat, nesnel olan gerçeğin insan zihninde gerçekleşen özel yansıması olarak açıklanmaktadır (Alpay, 2017: 26). Diğer bir deyişle var olana ilişkin düşünen insanın varlığa ilişkin algılamasıdır. Eğer bu hakikat önemsizleşirse, çalışmanın konusu olan post-truth kavramı ortaya çıkmaktadır (Göncü ve Sim, 2019:5). Öte yandan, post-truth kavramının hakikat ötesi olarak tanımlanması gerektiği belirtilerek gerçek ve hakikat arasındaki farka vurgu yapılmaktadır. Gerçek, bilinçten bağımsız var olan şeyken hakikat bir ifade olarak görülerek bir bilgi sahibi bir özne tarafından dile getirilmektedir (Karakaş ve Doğru, 2021: 166). Bir diğer tanıma göre gerçek, somut olması sebebiyle sınınamaktadır ancak hakikat sınınamayan, test edilmeyen ve yanlışlanamayan konulardan oluşur. Hakikat için gerçeğin zihindeki yansıması benzetmesi yapılmaktadır (Yıldırım ve Mazıcı, 2021: 745). Bu noktada yalan kavramıyla da bir fark bulunmaktadır. Hakikatin önemsizleşmesiyle birlikte de yalanın yalan olduğu bilinse bile kitleler tarafından önyargı, görüş ve kanaatlere aykırı değilse bu yalan, hakikat gibi kabul edilmektedir. Hakikatin önemini yitirmesiyle kitlelere yalan söylemekten ziyade kişilerin duygularına hitap edilmekte ve bazı konulara inanması sağlanmaktadır (Alpay, 2017:29). Post-truth, olgulara göre değil duygulara göre hareket edilen bir dönemdir. Ancak bunun bilgiye erişemeyenlerin siyasi kanaatleri ya da duygularından hareketle bir ayrışmaya sebebiyet verebileceği iddia edilmektedir (Taş ve Taş, 2018:188). Bu da sosyal patlamalara kadar sebebiyet verebilecek oldukça riskli bir durumdur. Dolayısıyla konunun, güvenlikle de bağlantısı sebebiyle mutlak surette kamu politikasının da ilgi alanında yer alması gerekmektedir. Tüm bu hususlar topyekûn değerlendirildiğinde kamu yönetiminin konudaki yeri daha net anlaşılmaktadır.

Post-truth kavramının hakikati aramanın önemini yitirdiği ve hatta veri kalabalığı içerisinde imkânsızlaştığı bir dönem olarak tanımlanmaktadır. (Güven, 2020: 33-34). Hatta buna benzer bir tanımlamaya göre, gerçek olmayan ya da gerçekliği tartışılmadan topluma gerçek gibi yansıtılan söylemlerin, post-truth kavramının içeriğinde olduğu belirtilmektedir (Coşgun, 2021: 77). Bununla birlikte bir diğer husus da post-truthun, bilgi ve doğrunun teyit edilmesine gerek duyulmayan bir dönemi ifade etmekte olduğudur (Coşgun, 2021: 72). Sıradan bireylerin de internetten haber ve bilgi yayabildiği ve sahte olan birçok bilginin, gerçek gibi yayıldığı görülmüştür (Alpay, 2017: 42-44). Sıradan bireylerin yanında bu durumu siyasetçilerin de gerçekleştirebileceği ve hatta dijital medya kanallarının da bunun için bir kolaylaştırıcı olabileceği unutulmamalıdır. Bunun yanında günümüzde post-truth sadece hakikatin ötesine itilmesiyle değil aynı zamanda herhangi bir kaynaktan yanlış olan bilgilerin kasıtlı sunulması olarak da kabul edilmektedir (Gutsche Jr, 2019: 243). Özetle, post-truth, gerçeklerin önemsenmediği, duyguların ve inançların özellikle dijital medyada “viralize” olarak yayıldığı ve nesnel olarak görüldüğü bir durum olarak tarif edilmektedir (Prior, 2021: 59). Bu tanım, dijital unsurları, sosyal medyayla birleştirerek ele alması açısından önem taşımaktadır.

Konuya bir başka açıdan bakılacak olursa post-truth, mutlak biçimde gerçeklik olarak algılananlar, doğrulanmış değil gerçek olarak hissedilen olgularla ilgili olup mutlaklığın tartışılmasına sebep olmaktadır (Zenginoğlu, 2020: 811). Ayrıca kişilerin olaylara bakışı, rasyonellikten ziyade duygu ve düşüncelere dayanmaktadır. Bu durum da kişileri analitik düşünmekten uzaklaştırmaktadır (Yıldırım ve Mazıcı, 2021: 743). Ayrıca insanlar siyasi ya da finansal olarak gücü elinde bulunanlara inanma ve bunlardan nadiren şüphe duyma eğiliminde olduğu ifade edilmektedir. Böylesi bir durum da post-truth’a yol açabilecektir (Gorenc, 2020: 73-74). Dolayısıyla dijital medya kanalı da dâhil olmak üzere tüm düzeydeki siyasetçilerin, bunu kötüye kullanmamaları ve sorumlu davranmaları gerekmektedir. Fakat post-truth’un sadece siyasetçiler tarafından kullanılmadığını aynı zamanda sosyal medyada yer alan çeşitli gruplarca da kullanıldığı ifade edilmektedir (Coşgun, 2021: 68). Aslında buna yeni bir olgu olarak karşımıza çıkan sosyal medya fenomenleri ve benzeri kişilerin de yol açabileceğini kabul etmek gerekir. Buna bir başka örnek olarak da sosyal medyada tanınmış kişilerin adına açılmış sahte hesaplarla paylaşımlar yayılması ve yanlışın hızla yayılması verilebilir (Aydın, 2020: 80). Dolayısıyla bu kişilerin de sahip olduğu etki gücünü, post-truth açısından göz ardı etmemek gerekmektedir.

Buraya kadar açıklananlardan hareketle post-truth kısaca; gerçeğin önemini yitirmesi olarak tanımlanabilir (Çelik, 2021: 1551). Post-truth kavramının doğru kelimesinin karşıtı olarak değil de doğrudan olan güç ve etki kaybı olarak ele alınması gerektiği ifade edilmektedir (Karakaş ve Doğru, 2021: 165). Bunun yanında gerçekte yalan arasındaki ilişkinin bulanıklaşması şeklinde de tanımlama yapılmıştır (Altınörs, 2021: 203). Post-truth süreç, yalanı içermektedir ama yalanla eş anlamlı değildir. Buradaki farklılık kişilerin ön yargıları, görüşleri

ya da kanaatlerine uygun olduğu takdirde yalanı hakikat gibi kabul etmesi ve hatta bunu savunması olarak gösterilmektedir. Post-truth dönemde önemli olan, yalan söylemek, insanların duygularına hitap ederek bir takım hususlara inandırmaktır (Alpay, 2017: 29). Diğer deyişle post-truth sürecin getirdiği problemlerin başında gerçeğe yalanı ayırmanın zorlaşması, karar verme ve anlaşmazlıklar üzerinden politize olma gibi durumları sıkça görmekteyiz (Dorosh vd., 2021: 11). Post-truth dönemde sadece yalan sıradanlaşmamakta aynı zamanda herkes için itibar edilen ortak bir bilgi kaynağı da olmamaktadır (Oruç, 2020: 155). Aslında post-truth çağının karakteristik özellikleri arasında demokratik kurumların ve geleneksel medyanın zayıflaması bunlara karşılık sosyal medya başta olmak üzere dijital mecraların güçlenmesi, yalan haberlerin artması gösterilebilir (Dorosh vd., 2021: 2). Son olarak, post-truth ile yalan haber arasındaki farka bakıldığında post-truthun, hakikatlerden uzaklaşmaya ilişkin bir değişimi ifade ederken yalan haber ise, sahte olarak görülecek olan medya ürünlerine ilişkin bir tanımlama olduğu hatırlanmalıdır. (Corner, 2017: 100). Tüm bu unsurların iç içe geçmesi, post-truth dönemin belirgin özelliğidir. Sonuç olarak da kişi ve kurumlara karşı olan güven kaybı ortaya çıkmaktadır.

Post-truth süreçte karşımıza çıkan en önemli sonuç, güven kaybıdır. Güven kaybı, kişilere karşı olabileceği gibi kurumlara ve siyasete karşı da olabilecektir. Elbette kamu yönetimine duyulan güvenin kaybolması riski de bulunmaktadır. Dolayısıyla post-truth dönemde bu eğilimde olan bir kamu yönetimine karşı bireylerin güveni azalabilecektir. Bu husus toplumsal pek çok sorunu da beraberinde getirebilecektir. Dolayısıyla bu süreçte kamu yönetimi açısından en çok dikkat edilmesi gereken konu da toplumu bir arada tutan unsurların zedelenmemesidir. Belki de post-truth ile ilgili en büyük tehlikelerden biri, nefret ve kutuplaşma ortamıdır (Sarioğlu, 2020: 387). Bu tür durumların sonucu olabilecek sosyal sorunlar ya da patlamalar, yukarıda belirtildiği gibi kamu yönetiminin sorun alanı olabilecektir. Örneğin sosyal medyada hızla yayılan bir bilginin nefret ve infiale dönüşmesi, bunun sonucunda zarar görenlerin olması, kamu güvenliğinin ve huzurunun bozulması gibi riskler bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle bir kamu güvenliği riski oluşmaması için hem merkezi hem de yerel düzeydeki kamu yöneticilerinin keza siyasetçilerin de halka hızlı ulaşılabilir kanallar olan dijital medyayı, doğru bilgiyi yaymak amacıyla kullanmaları gereklidir. Post-truth süreçle ilgili son örneği de halen yaşamakta olduğumuz COVID-19 pandemisinde görmekteyiz. Post-truth'un COVID-19 salgınında bile gündemde olabildiği ve sürecin post-truth pandemisi olarak adlandırıldığı ifade edilmektedir (Shelton, 2020: 1-5). Komplote teorileri ve yanlış bilgilendirmeler de dahil olmak üzere COVID-19 sürecinde de post-truth söylemler sıkça karşımıza çıkmaktadır (Dorosh vd., 2021: 5). Aşı ile ilgili yanlışların hızla yayılması ve aşı karşıtlığının oluşmasını da bir kamu güvenliği sorunu olarak bu kapsamda düşünebiliriz. Buna bir başka örnek olarak, post-truth döneminde özellikle küresel ısınmanın olmadığına dair üretilen bazı veriler sebebiyle bilim insanlarına karşı oluşan güvensizliği de verebiliriz (Oruç, 2020: 153). Küresel ısınmanın olmadığı ya da abartıldığına ilişkin bilimsel verilerle çelişen bilgileri yaymak bilim insanlarının çabalarını değersiz göstermektedir.

Özetle, hem kamu yönetiminin hem de siyasetin post-truth sürecin dışında kalarak belli ilkeler dâhilinde hareket etmesi gerekmektedir. Post-truth dönemde aldatmadan yana olanlar kadar dürüstlüğü savunanlara her zamankinden fazla ihtiyaç olduğu söylenmektedir (Keyes, 2017: 311). Bu son derece önemli bir yaklaşımdır. Post-truth dönemden siyaset de etkilenmiştir. Siyasette dürüstlüğü savunanların azalması, aksine post-truthun siyaset mekanizmasına hâkim olması demokrasiye dair bilinen tüm kabulleri temelinden sarsabilecektir. Dolayısıyla post-truth siyasete ilişkin bir analiz yapmak gerekmektedir.

2. POST-TRUTH SİYASET

Post-truth çağı olarak tanımlanan dönemde, bilginin doğru olup olmamasından ziyade siyasi güç elde etme aracı olduğu vurgusu da yapılmaktadır. Post-truth siyaset, aşırı kutuplaşmış ve sorunlu siyasi ve kamusal söylemlere atıfla gerçeği bulmanın zor olduğu ve hatta gerçeği bulmanın da önemsizleştiği bir durumu anlatmaktadır (Horne, 2021: 1). Siyasette de gerçeklerle değil duygulara hitap eden siyaset tarzının izlendiği, aksi ispatlansa dahi siyasetçilerin doğru olmayan bilgileri kullandıkları tespiti yapılmaktadır (Sarioğlu, 2020: 385). Bununla birlikte yalan söylemenin normalleşmesi ve bazen de gereklilik gibi görülmesi de bir vakıadır (Sarioğlu, 2020: 385). Hatta bu dönem için yalan söylemenin sıradanlaşması ve hatta bazen insanların yalan söylediklerinin dahi farkında olmadıkları belirtilmektedir (Keyes, 2017: 21). Ancak hiç kuşku yok ki bu tarzı benimseyen bir siyasetin varlığı ilk olarak demokrasi kültürüne zarar verecektir.

Post-truth siyaset olarak da değerlendirilen bu dönemde yalanlar, çok kolaylıkla söylenebilmektedir. Özellikle Brexit referandumunda Avrupa Birliği (AB) yanlılarının aleyhine sonuçlar çıkması, Trump'ın 2016 seçim döneminde yaptığı açıklamaların %69'unun yanlış olarak değerlendirilmesi ve ırkçı söylemlerine rağmen seçimi kazanması gibi hususlar örnek olarak verilebilecektir (Şen ve Taşdelen, 2020: 12-13; Editorial, 2019:1). Hatta post-truth siyasette insanları ikna etmek ya da inandırmak için yine onların duygularına komplo teorileri dâhil olmak üzere birçok araçla hitap edildiği belirtilmektedir (Alpay, 2017: 30-32). Dolayısıyla bu da siyasette etik tartışmalarını da beraberinde getirmektedir. Post-truth ile siyasette 'amaca giden her yol mubahtır' söyleminin uygulamada görüldüğü bir dönem yaşanmaktadır. Kavramın bu kadar gündemde olmasının temel sebebinin Brexit ve ABD örneklerinde görüldüğü gibi siyasetçilerin yalan olan haberleri yaymaktan çekinmemeleri gösterilmektedir (Aydın, 2020: 78). Diğer bir ifadeyle Brexit ve ABD örnekleri, ifadelerin ve paylaşımların insanları nasıl etkilediğine dair en belirgin örnekler olarak gösterilmektedir (Cibaroğlu, 2019: 96). Bu sebeple Brexit ve ABD örneklerini daha detaylı incelemek faydalı olacaktır.

Brexit Referandumu'nda sosyal medyadan doğrulanmayan kontrolsüz bilgi akışının olması ve demokratik kurumlara, geleneksel medya vb olan güven kaybı gibi iki temel hususun birleşiminin, Britanya halkını daha önce hiç olmadığı kadar duygular ve değer temelli karar verme ittiği ifade edilmektedir. Diğer deyişle medya dâhil pek çok unsura olan güven kaybı, insanları alternatif bilgi kaynaklarına yönelterek duygu temelli karar almayı arttırmaktadır. Ancak bunun da sonucunda post-truth siyasetin uygun zemin bulduğu tespiti yapılmıştır. Özellikle Brexit lehine oy kullananların post-truth söylemlerin etkisinde kaldığı ve bunun da popülizmin yükselişine ilgili olduğu belirtilmektedir. Brexit Referandumu dönemindeki söylemlere örnek olarak Britanya'nın AB'ye para gönderdiği, göçlerin arttığı ve içinde Türkiye'nin de olduğu bazı ülkelerin AB nezdinde adaylıktan üyeliğe çıkarılacağı iddiaları verilebilir (Marshall ve Drieschova, 2018: 89-94). Bu tarz bilgilerin hızla yayılmasıyla Britanyalılar, rasyonel karar vermeden uzaklaşarak duyguların yönlendirdiği bir post-truth süreci yaşamışlardır.

ABD'de ise Obama'nın 2008 ve 2012'deki seçim başarıları, dijitalin analoga olan galibiyeti olarak görülmektedir. Bunun da 2016'daki Trump'ın kazandığı seçimin önünü açtığı belirtilmektedir (Gorenc, 2020: 81). Hatta Obama'nın, seçim sürecinde sosyal medyanın katkısıyla kendisini fark ettirdiğinden "ilk sosyal medya başkanı" olarak tanımlanmaktadır (Hannan, 2018: 218). Trump'ın kazandığı 2016 seçimlerinde özellikle kendisinin sosyal medyadan paylaştığı ve gerçek olmadığı tespit edilen birçok konuya rağmen seçimin sonucunun değişmemesinin post-truth kavramının önemine işaret ettiği tespiti yapılmaktadır (Kutlu, 2020: 222). Bu söylemler içerisinde yalan içeren ve hatta ırkçı söylemler de bulunduğu daha önce ifade edilmiştir. Hem Trump'un kazandığı 2016 seçiminde hem de Brexit Referandumu'nda kanıtlanamayan iddiaların ortaya atıldığı bunun da hayali bir durumu ortaya çıkardığı görülmektedir (Coşgun, 2021: 74). Dolayısıyla bu örneklerden post-truthun siyasal anlamda üstünlük kazanmayı da sağlayabilecek bir işleve sahip olduğu düşünülmektedir. Hatta Trump'ın siyaset tarzının da post-truth'un tanımına uyumlu olduğu dile getirilmektedir (Fridlund, 2020: 217). Ayrıca post-truth, hakikatle ilgili olmayan konularla siyasal anlamda bir avantaj elde etmeyi sağlasa da buradaki en dikkat çekici hususun, bu sebeple hesap verilmemesi olduğu düşünülmektedir (Mertek, 2020: 209-211). Ancak ortaya çıkabilecek ilkesizlik neticesinde 'yapanın yanına kar kaldığı' gibi bir düşünce, en sonunda demokrasiye zarar vererek kurumlara olan güveni zedeleyecektir.

Post-truth döneminde demokrasinin zarar göreceği, sosyal medyanın kutuplaşma sebebi olabileceği, gerçeklerin değil duyguların belirleyici olduğu ve belki de en önemlisi güvenin önemini yitireceği belirtilmektedir. Özellikle siyasetin de gerçeklerden çok duygulara hitap etmesi de bu sürecin bir parçasıdır (Çelik, 2021: 1550). Buna ilaveten, siyasi aktörler, söylediklerinin doğru olup olmadığına bakmaksızın diğer siyasi aktörlere ya da kurumlara güvensizliklerini sosyal medyadan paylaşabilmektedirler (Prior, 2021: 58). Hızlı kontrol gibi yeni olanakların ortaya çıkmasıyla medya ve bağımsız kuruluşlar, siyasetçilerin iddialarını sıklıkla kontrol etmekte ve söylediklerini çürütme konusunda kendilerini geliştirmektedir (Barrera vd., 2020: 1). Ancak yine de bu yöntemle doğrulanmış bilgiye kısa sürede ulaşamaması, yanlış olan bilginin insanlar üzerinde etki yaratması ve doğrulanmış bilginin de ilk yayılan yanlış bilgi kadar ilgi görmediği unutulmamalıdır.

Siyasetçilerin siyasal iletişimde "imaj yaratma" gibi konularla da siyaset yapmaları, post-truth'a dayanan bir siyaseti güçlendirmektedir (Şen ve Taşdelen, 2020: 16). Bahsedilen imaj yaratma hedefinde dijital medya kanalları da sıklıkla kullanılmaktadır. Ancak dijital medyanın da desteklediği imaj yaratma amacıyla gerçek olanın

değil görülmesi istenenin halka yansıtılması, halkın hakikatten uzaklaştırılmak istenmesi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla genel ve yerel seçimlerde tüm adayların hakikatten uzaklaşma eğilimleri, post-truth siyasete güç kazandıracaktır. Ancak, post-truth süreçte, seçmenler de gerçeklere az itibar etmekte ve daha çok duygularına hitap eden adaylardan yana oy kullandığı da ifade edilmektedir. Dolayısıyla post-truth liderler de insanların duygularına hitap etmekte başarılı oldukları sürece olgusal gerçeklerin önemini yitirmesi durumunu ortaya çıkarmaktadırlar (Spoelstra, 2020: 757). Özetle, post-modern dünyada belirsizlik ve düzensizlik bulunduğundan hakikatin önemini yitirmesi ve akılla hakikatin aranmasının da bir tarafa bırakıldığı söylenebilecektir (Alpay, 2017: 37). Bu durum hem seçmen hem de seçilen açısından geçerlidir.

Demokrasinin sağladığı olanaklarla birlikte post-truth söylemlerin de arttığı belirtilmektedir (Coşgun, 2021:76). Hatta buna sosyal medyadan ve internet üzerinden kendini ifade etme imkânı bulan kişilerin ve hatta sözde sosyal medya kanaat önderlerinin bu ortamı ne kadar demokratik yönde kullanacağı tereddüt oluşturmaktadır. Ayrıca sosyal medyada etki kapasitesi olan kişilerin, bunu hangi yönde kullanacağı ve bunun da post-truth zemine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir (Göncü ve Sim, 2019: 9). Ayrıca dünyanın önemli demokrasilerinde gerçek ötesi bilgilerle mücadele ve ifade özgürlüğü arasında da denge kurmak gerekmektedir (Horne, 2021: 2). Buradan anlaşılması gereken insanları yanlış yönlendiren ve bilgilendiren kasıtlı eylemlerin, ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceğidir. Elbette tüm demokrasilerde kişilerin ifade özgürlüğü bulunmaktadır. Ancak sonucunda sosyal sorunlara yol açabilecek bir yanlış bilgilendirme yapmak tehlikeli sonuçlar da doğurabilecektir. Bu son derece hassas bir çizgidir. Dolayısıyla bu konu, yakın gelecekte demokrasilerin tartışacağı ve çözüm arayacağı bir sorun olmaya adaydır. Siyasetçi olmayan birinin bile bu eylemler içinde olması ve hatta dijital medyayı kullanması oldukça sorunludur. Bundan daha da vahimi, yukarıda bahsedildiği gibi dijital medya aracılığıyla güven tesis etmeyi temel alması gereken tüm düzeydeki siyasetçilerin, günlük çıkar elde etme ya da seçim kazanma amacıyla hakikati önemsizleştirerek güç kazanmayı amaçladıkları eylemlere girişmeleri olacaktır.

Tam olarak bu noktada bahsedilecek bir diğer husus da teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan katılım olanaklarıdır. Günümüzde dijital kanallar aracılığıyla hem merkezi hem de yerel düzeyde katılım imkanlarının genişletilmesi olanağı mevcuttur. Özellikle yerel yönetimlerin halka daha yakın yönetim birimleri olmaları nedeniyle halkın, bu kanallar vasıtasıyla karar alma süreçlerinde daha etkin yer alabilme olanakları mevcuttur. Bunun olumlu ya da olumsuz yanları, başka bir çalışmanın konusu olduğundan bu çalışmada ayrıntılı ele alınmayacaktır. Ancak çok genel olarak söylemek gerekirse e-katılım ve benzeri yöntemlerin getirileri bulunmaktadır. Bunun yanında yüz yüze etkileşimin yetersizliğinin müzakereyi eksik bırakacağı eleştirisi de yapılmaktadır (Şen ve Taşdelen, 2020: 17). Bir görüşe göre internet, bireylerin kurumlarla, devletlerle ya da bireylerle etkileşimde olmasına olanak verirken karar alma sürecini daha az etkileyebilme şansına sahip olduğunu düşündürmektedir (Gorenc, 2020:76). Bunun aksi bir görüş de internetin fazlaca kullanımı ve sosyal medyanın artan önemi, siyasette dijital unsurların önemini arttırabileceği yönündedir. Bu yolla insanların siyasi tartışmaların daha fazla içine girmesi beklenmektedir. Ancak sosyal medya ve benzeri platformların artan önemine karşılık bu platformlarda gizlilik, radikal grupların örgütlenmesi, yalan haberlerin artması gibi bazı olumsuz yönlerinin olduğu da belirtilmektedir. Hatta Endonezya gibi ülkelerde post-truth ve kimlik siyaseti, iç içe geçmiştir. Bunun olası sonuçları demokrasiden uzaklaşmak olabilecektir (Sawitri ve Wiratmaja, 2021: 141-142). Buna ilaveten internetle gelen demokrasiye ilişkin olanakların yanında yanlış olan bilginin hızla yayılması gibi pek çok riskin demokrasiye zarar verme ihtimali vardır. Bunu aşabilmek için önerilen medya okuryazarlığının aynı zamanda demokratik katılım için de bir zemin hazırladığı düşünülmektedir (Baytimur ve Çalışkan, 2019: 178).

İyi bilgilendirilmiş insanların demokrasi için önemli bir husus olarak kabul edilirse aksi durumun da olumsuzluğu, daha net ifadeyle yanlış karar alma olasılığı bulunmaktadır (Eroğlu ve Çakmak, 2020: 308). Demokrasi ve siyasetin doğru olmayan hususlar üzerine kurulması, bu konuda kabul edilen tüm değerlerin aksine olacaktır. Ayrıca şeffaflık, hesap verme gibi kazanımların da önemsizleşmesine neden olacaktır. Hatta demokrasilerde kabul edilen değerler arasına olan katılım, halkın egemenliği, özgürlük, eşitlik gibi kavramların yanında özel çıkarların baskın olması ve ideal demokrasi değerleriyle çatışması şeklinde tarif edilen post-demokrasi olarak durumun ortaya çıktığı ifade edilmektedir (Koç, 2019: 57).

Son olarak popülizmden bahsetmek gerekmektedir. Popülizm, günümüz siyasetinde çokça görülmektedir ve popülist olarak adlandırılan siyasetçiler tüm siyasi görüşlerde bulunabilmektedir. Yeni medya olarak adlandırılan

internete bağlı teknolojiler de bu popülizmin yayılmasında bir araç olarak görülmektedir. Hatta gazeteciliğin bazı mesleki kurallarına rağmen sosyal medyada bu gibi hususların olmamasının, popülizme özgürlük alanı tanıdığı vurgulanmaktadır (Prior, 2021: 49-57). Yukarıda bahsedildiği gibi sosyal medyada kontrolün olmaması post-truth ve popülizm ilişkisini ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte temsili demokrasinin mevcut durumda en iyi siyasi rejim olarak tanımlanmasına karşın içinde popülizm olarak adlandırılan otoriterlik eğiliminin olduğu ve bunun da post-truth ile ilişkilendirildiği söylenmektedir (Umar ve Saylan, 2021: 210). Bunun yanında bir başka bakış açısıyla da post-truth söylemlerin, popülist görünen otoriter liderler için bir araç olduğu düşünülmektedir (Spector, 2020: 9). Bir çalışmanın sonuçlarına göre sunulan doğru istatistiki bilgi, popülist siyasetçilerin seçmenler üzerindeki etkisinden daha düşük kalmaktadır (Barrera vd., 2020: 18). Bununla birlikte doğru olmayan verilerin kamuoyunu etkilemek yanında kamu politikalarının oluşmasında da etkili olma ihtimali de bulunmaktadır (Oruç, 2020: 144). Ancak hatalı oluşan kamu politikasının bedelini de yine vatandaşlar ödeyecektir. Bu sebeple de gelinen nokta, popülizm ve post-truth söylemlerden uzak durularak kamu yararını gözetilen bir siyaset anlayışına sahip olmaktır.

Post-truth dönemin siyasete etkisini hem seçmen hem de seçilenler hem de güncel tartışmalar boyutuyla detaylı biçimde analiz ettikten sonra çalışmadaki odak noktalarından biri olan post-truthun yerel siyasete etkisi ve etik ilkelerin bu konudaki ilgisine ve önemine değinilecektir.

3. YEREL YÖNETİMLER VE ETİK

Ortaya çıkan dijital değişimlerle birlikte yönetime ilişkin faaliyetlerin de post-truth süreçten etkilenmesi muhtemeldir (Czyżewski, 2021: 57). Post-truth dönemde bu unsurların hâkim olmasını engellemek için, siyasi ve idari düzlemde bazı değerlerin ve kabullerin olması gerekir. Bu ilkelerin başında etik ilkeler gelmektedir. Etik ilkelerin ışığında gerçekleşen yönetim, post-truth süreçteki olgulardan uzak durabilmek adına bir rehber olabilecektir. Ancak elbette tek başına etik ilkelerin de bu süreçte yeterli olmayacağı da bilinmelidir. Ayrıca kamu yönetimine olan güvenin kaybolmaması da bir diğer önemli husustur (Demirci ve Genç, 2008: 45; Keser, 2012: 35-36). Kamu yönetimi ve güven ilişkisinin sıkça vurgulandığı bu çalışmada hem siyasetin etkili olduğu hem de kamu hizmetinin sunulduğu yerel yönetimler, post-truth ve etik ilişkisi açısından özellikle incelenecektir. Çünkü yerel yönetimler birer “demokrasi okulu” olarak görüldüğünden olası etik dışı davranışların bu algıyı da zedeleme riski bulunmaktadır. Üstelik yerel yönetimlerde etik ilkelere uyulmaması, hemşehrilerin aldığı hizmetin kalitesini ya da yaşam kalitesini etkileyebilmektedir (Özer, 2012: 152-155).

Kamu yönetiminde etik ilkelere önem verilmesi, kamu yönetimine duyulan güveni arttıracaktır. Yerel yönetimlerde ise hemşehrilerin desteğinin sürekli olarak alınması gerektiğinden hizmetlerin etik ilkelere uygun biçimde sunulması da gerekmektedir. Diğer bir deyişle yerel yönetimlerde etik ilkelere dayanarak yönetimin gerçekleşmesi, mevzuatın destek vermesi ve etik ilkelere uygun davranışların teşvik edilmesi önerilmektedir (Akdeniz, 2019: 28-31). Hem kamu kurumları hem de yerel yönetimler için bazı etik ilkeler arasında, dürüstlük ve doğruluk, eşitlik, insan hakları, demokrasi, açıklık, güven gibi hususlar sayılmaktadır (Bedük, 2019: 24-25). Bu seçilen ilkelerin yozlaşması, kendiliğinden post-truth siyasete zemin hazırlayabilecektir. Buna örnek olarak; halkına açık olmayan, dijital kanallardan doğru bilgi paylaşmayan, internetin olanaklarını halkı yanlış bilgilendirmek için çalışan bir yerel siyasetçi ya da bir yerel yönetim çalışanının kabul edilebilecek bir durum olmadığı verilebilecektir.

Yerel yönetimlerin, sorumlulukları çerçevesinde alacakları kararları etik değerlere uygun biçimde alması beklenir (Yüksel vd., 2005: 297). Etik ilkeler dâhilinde yönetilen yerel yönetimlerin, bozulma, yolsuzluk ve aşırı siyasallaşmaya karşı kendisini koruyabileceği iddia edilmektedir. Ayrıca belediye başkanlarının kendilerinin etik ilkeleri benimseyen bir yönetim anlayışı sergilemelerinin de bu kapsamda düşünülmesi gerektiği belirtilmektedir (Coşkun ve Öztürk, 2002: 73). Diğer deyişle belediye başkanlarının bir rol model olarak etik ilkeler içerisinde hareket etmesi tüm belediyede etik dışı davranışların olmasını engelleyebilecektir (Akdeniz, 2019: 48). Özellikle yerel yöneticilerin bireysel kazanç elde etmek ya da popülerlik kazanmak için hareket etmemeleri gerekir (Coşkun ve Öztürk, 2002: 86). Günümüzde sosyal medyanın bu tür eğilimlere güç vermesi, bu açıdan ciddi bir tehdittir. Dolayısıyla burada hassasiyetle yeniden vurgulanması gereken bir diğer husus da tüm bu konularda dijital medyanın kötü yönde ve amaca ulaşmada bir araç olarak kullanılmamasıdır. Dolayısıyla yerel yöneticilerin bu tarz davranışlardan uzak durarak etik ilkeleri takip etmesi yerinde olacaktır. Yerel yönetimlerin siyasal kaygılarla hareket etmesi ya da popülist davranışları, post-truth'a ilişkin tüm olguların yerel ölçekte de gerçekleşmesine

olanak verecektir. Hatta etik ilkelere uygun davranmanın yerel düzeyde seçmenlerin araması gereken bir ölçüt olduğu ifade edilmektedir (Sayılanoğlu, 2015: 116). Buraya kadar anlatılanlardan sonra varılan nokta ve yerel siyaset için de geçerli olan husus, amaca ulaşırken seçilecek yöntemlerle etik dışı yollara sapılmamasıdır (Sayılanoğlu, 2015: 119). Etik ilkelerden uzaklaşmak, yerel düzeyde post-truth siyasete zemin oluşturma riskini taşımaktadır. Dolayısıyla yerel yönetimleri de ilgilendiren bazı etik ilkelerin netleştirmek ve üzerinde durmakta fayda bulunmaktadır. Özellikle bu kapsamda Avrupa Konseyi ve Türkiye’den örneklerle konu incelenecektir.

Avrupa Konseyi, yerel yönetimlere özel önem vermektedir. Dolayısıyla yerel yönetimler ve etik bahsinde başvurulması gereken başlıca kurum da bu yüzden Avrupa Konseyi’dir. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, yozlaşmayı yerel ve bölgesel yönetim için tehdit görerek, ‘Yerel ve Bölgesel Düzeylerde Yolsuzluğun Önlenmesi ve Kamu Etiğinin Teşvik Edilmesine Yönelik Faaliyetlerin Yol Haritası’ ve ‘Yerel ve Bölgesel Yönetişimle İlgili Tüm Kişiler İçin Avrupa Davranış Kuralları’ belgelerini yürürlüğe sokmuştur. Yerel ve Bölgesel Düzeylerde Yolsuzluğun Önlenmesi ve Kamu Etiğinin Teşvik Edilmesine Yönelik Faaliyetlerin Yol Haritası’na göre Kongre, Yönetişim Komitesinden şeffaflık, çıkar çatışması ve kayırmacılık, yanlışları bildiren muhbirleri korumak, nepotizm, kamu alımlarındaki usulsüzlükler ve kamu kaynaklarının seçimlerde kötüye kullanılması şeklinde altı tematik alanda rapor hazırlamasını istemiştir. Bu raporda şeffaflık yozlaşma konusunda en önemli araçlardan biri olarak gösterilmektedir (Council of Europe, 2016: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680767269>). Keza etik unsurların yaygınlaştırılması için de şeffaflık, en dikkat çeken hususlar arasındadır. Şeffaflıkla ilgili analizlere ileride Türkiye ile ilgili değerlendirmelerde de yer verilecektir. Ayrıca şeffaflık, post-truth süreçteki yanlış bilgi yayılmalarını da önleyebilecek bir husustur. Onun için özellikle yerel yönetimlerde internet, sosyal medya ve genel olarak dijital medyayı kullanarak şeffaflık ilkesinin bir gereği olarak hemşehirlere anlık, güncel ve doğru bilginin paylaşılması son derece yerinde olacaktır. Ayrıca yerel yönetimlerin hazırlayacakları dijital açık veri kaynaklarıyla hemşehrilerin faaliyet raporları gibi metinlere kolay ulaşımını temin etmeleri gerektiği de unutulmamalıdır. Bunun yanında seçimlerde görülebilecek olası post-truth süreçlerden örneklerle bahsedilmiştir. Seçim süreçlerinde kamu kaynaklarının kötüye kullanılması kadar yanlış olan benzer bir husus da seçimlerde kamu kaynaklarının post-truth sürece hizmet edecek şekilde kullanılmasıdır. Seçimlerdeki güven ve adaletin sağlanması yerel siyasetin sağlıklı olması ve post-truth söylem ve eylemlerin seçim sonuçlarını etkilememesi açısından önem taşımaktadır.

Avrupa Konseyi ayrıca, Yerel ve Bölgesel Yönetişimle İlgili Tüm Kişiler İçin Avrupa Davranış Kurallarını kabul etmiştir. Buna göre etik dışı davranışların demokrasiye, yönetime, vatandaşların etik beklentilerine vb. hususlara zarar verdiği gerçeğinden hareketle etik davranışlara ilişkin ortak ilkeler ortaya konmuştur. Bu ilkelerle yönetişimin güçlenmesi hedeflenmektedir. Aslında yönetişimin güçlenmesi yerel ve bölgesel düzeyde tüm aktörler arası diyalogun gelişmesini sağlayarak post-truth süreçlerin olumsuz etkilerini azaltabilecektir. Bahsedilen ilkeler; hukukun üstünlüğü, hesap verebilirlik, saygı ve ayrımcılıktan kaçınma, şeffaflık/saydamlık, liyakat ilkesine uyma, tarafsız olma ve çıkar çatışmasıdır (Council of Europe, 2018: <https://rm.coe.int/1680718fbf>). Bu ilkeler birçok yerde karşımıza çıkabilecek ilkelerdir. Ancak Avrupa Konseyi’nin, etik ilkeler olarak özellikle vurgulaması önemlidir. Şeffaflık yine ortak nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ilkeleri bir bütün olarak değerlendirdiğimizde ilkelerin bir bütün oluşturduğu ve birbirini tamamladığı görülmelidir. Özetle tüm tarafların etik ilkeler dâhilinde hareket etmesi ve uzlaşması, post-truth siyasetin yerel düzeyde uygulama alanı bulmasını engelleyebilecektir. Buradan hareketle, Türkiye’deki bazı belgeler üzerinden değerlendirme yapmak tamamlayıcı olacaktır.

Türkiye’de kamu yönetiminde hem genel olarak hem de yerel yönetimler özelindeki etik ilkelerin üzerinden değerlendirme yapmak daha doğru olacaktır. ‘Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Stratejisi (2010-2014)’de de yerel yönetimlerde seçilen yerel yöneticilere yönelik etik ilkelerin tespit edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca ‘Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Eylem Planı (2016-2019)’nda da bu konu yinelenmiş ve yerel yöneticilerin etik davranışının teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca bu planda yerel yönetimlerde hesap verebilirliğin güçlendirilmesi gibi güveni arttıracak eylemler de önerilmiştir.

‘Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’te de yerel yönetimleri kapsayacak şekilde etik ilkeler tespit edilmiştir. Bunlar arasında çalışmanın konusuyla doğrudan ilgisi olan husus, saygınlık ve güven bahsidir. Bu hususta özetle, kamu görevlilerinin kamu yönetimine güveni

sağlamaları, kamu hizmetine olan güveni zedelemeyen hareket etmeleri gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca bu yönetmeliğe göre, yöneticilerin hesap verme sorumluluğu, bilgi vermek, saydamlık ve katılımcılık gibi hususlara da dikkat çekilmektedir. Ancak post-truth ile alakalı olarak belki de en ilgili husus, kamu görevlilerinin “aldatıcı ve gerçek dışı beyanat” vermelerinin yasaklanmasıdır. Yerel yönetimlerde seçim hususunun olması, seçim sürecinde bu tür beyanatların olmasına sebep olabilecektir. Özellikle dijital medyanın gücü sebebiyle bunu hızla yayma riskinin olması, durumu daha da ciddi bir hale getirmektedir. Dolayısıyla belediye başkanlığına adaylığını koyan herkesin hem adaylık hem de başkanlık dönemlerinde bu tür davranışlarda bulunmaması gerekir. Çünkü neticede seçimle ulaşılan makam, kamu hizmetinin gerçekleştirildiği ve güvenin esas olduğu bir makamdır. Bahsedilen hususlar, Kamu Görevlileri Etik Kurulu’nun hazırladığı Etik Rehberi’nde de detaylı biçimde açıklanmıştır ancak kamu görevlilerinin uyacağı başlıca etik davranışlar arasında halkın devlete ve kamu görevlilerine duyacağı güveni arttırmak bahsi öne çıkarılmıştır (Kamu Görevlileri Etik Kurulu, 2019).

‘Yerel Yönetimlerde Seçilmiş ve Atanmış Kamu Görevlilerinin Etik Farkındalığının Artırılması İçin Teknik Destek Projesi’ kapsamında “Etik Rehberi Yerel Yönetimler” adlı rapor hazırlanmıştır (Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Kamu Görevlileri Etik Kurulu, 2020). Bu raporda ‘Yerel Yönetimlerde Temel Etik Değerler ve İlkeler’ bölümü yer almaktadır. Bu değerlerin bazıları post-truth ile ilişkilendirilerek analiz edilecektir.

‘Hukukun üstünlüğü’ etik değerinin altında şeffaflık ve katılımcılık gibi ilkeler dikkat çekmektedir. Özellikle şeffaflık ilkesi yetkiyi kötüye kullanmayı önlemek için bir araç olarak gösterilmektedir. Özellikle post-truth süreçte, yerel yöneticilerin yetkisi dâhilindeki gerekli hususları, kamuoyuyla paylaşması ve bu kapsamda işleri yürütmesi duyguların yönlendirici olacağı bir süreci önleyebilecektir. Keza şeffaflıkla da bağlantılı olan katılımcılık konusunda da yerel yöneticilerin, hemşehrileri çözüm ortağı olarak görmesi ve karar alma sürecine dâhil ederek zamanında rasyonel bilgiyi paylaşması post-truth yönetim anlayışının yerel düzeyde güç kazanmasını engelleyebilecektir.

‘Hesap Verebilirlik, Hesap Verme Sorumluluğu ve Açıklık’ etik değeri, yanıştaki sorumluluğu üstlenme, halka açık olma, bilgi gizlememe gibi ilkeler ışığında bir yönetim anlayışı geliştirmelidirler. Fakat yerel yönetimlerde bu konulardaki eksiklikleri de ortaya koymaktadır. Hesap verme bilincinden uzak yerel yöneticilerin bir de doğruyu gizleme ya da yanlış kamuoyuna aktarma gibi eğilimleri olursa süreç post-truth siyaseti karşımıza çıkarabilecektir. Hatta yukarıda da bahsedildiği gibi post-truth siyasette kamuoyunu yanlış yönlendirme ve bilgilendirme gibi hareketler neticesinde hesap verme konusunun zayıf kalmasının da getireceği olumsuzluk, bu noktada yeniden hatırlanmalıdır.

‘Tarafsızlık, Ayrımcılık ve Kayırmacılık Yapmamak’ etik değeri özellikle tarafsızlık başlığı altında lehte ya da aleyhte önyargıların olmaması post-truth ile ilgili bir diğer önemli hususu karşımıza çıkarmaktadır. Duyguların etkisinde karar veren bir yerel yöneticinin post-truth süreçlere sebebiyet verebileceği gibi kapsayıcı ve herkese eşit mesafede olma ilkelerinin de uzağında kalacağı açıktır. Bu etik değer kapsamında ayrımcılık ve kayırmacılık yapmamak gibi bir başlık yer almaktadır. Bu başlıkta da yine önyargılardan uzak olmak, farklı etnik, dini vb. farklı gruplara eşit davranmak gibi aksi şekilde hareket edildiğinde olumsuzluk arz edecek hususlar bulunmaktadır.

‘Görevin Yerine Getirilmesinde Kamu Hizmeti Bilinci ve Kamu Yararını Gözetme’ etik değeri, kamu yönetimine güvenin sağlanabilmesi adına belki de en önemli ilkelerden biridir. Kamu yöneticilerinin kamu yararını yüksek çıkar olarak görüp bu şekilde hareket ettikleri, kamuoyuyla doğru ve zamanında bilgi paylaştıkları ve sonucunda bir güven tesis ettikleri takdirde post-truth süreçte karşımıza çıkan durumların ortaya çıkması güçleşecektir.

‘Saygınlık ve güven’ etik değeri, belki de post-truth ile en çok ilgisi olan kategoridir. Kamu yönetiminin halka güven vermesi ve şüphe uyandırmaması gerekmektedir. Kamu hizmetinden ya da kamu görevlilerinden şüphe duyulması rasyonel gerçekliklerden uzaklaşarak duyguların yönlendirdiği bir manipülasyon sürecine yol açabilecektir. Özellikle rapora göre, seçilmiş yerel yöneticilerin, seçim öncesindeki vaatlerini tutması ya da kamuoyunu yanıltmamaları gerektiğini bilmelidirler. Gerçekten de belediye başkanları başta olmak üzere seçilerek iş başına gelen yerel yöneticilerin, yürüttüklerinin kamu hizmeti olduğu bilinciyle hareket ederek, halka güven vermeleri gerekir.

Etik ilkeler ışığında yukarıda verilen örneklerin biraz daha somutlaştırılması gerekmektedir. Özellikle post-truth sürecin güç kazanmaması adına; yerel yönetimlerin yürüttüğü ihalelerin taraflara güven verecek şekilde

gerçekleşmesi, şeffaflık ilkesinin halka güven vermek adına zorunlu bir uygulama olarak görülmesi, planlama ve imar süreçlerinin açık ve şeffaf biçimde yürütülmesi, hemşehrilere her zaman ve her koşulda doğru ve anlamlı bilginin paylaşılması gerekliliği açıkça ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yerel yönetimler için post-truth sürece karşı siyaset üstü ortak ilkeler ve ortak kabullerin yerleştirilebilmesi de uygulama farklılıklarını ortadan kaldıracaktır. Genel olarak demokrasinin ve yerel demokrasinin zarar görmesi, siyasetin ve yerel siyasetin amaçları doğrultusunda etik ilkeleri dikkate almaması, halkın kandırılması, rasyonel olana değil duygulara göre hareket edilmesi muhakkak surette yerel yönetimlerde de post-truth süreçlerin güçlenmesi anlamına gelecektir.

Post-truth süreçte birçok art niyetli çevrelerin insanların duygularına hitap ederek gerçek olanı değersiz kılmaya çalıştığı bilinmektedir. Siyasetin de bundan nasibini aldığı bilinmektedir. Kamu yönetiminin içerisinde yerel yönetimler, seçimle işbaşına gelen yöneticilere sahip olması itibarıyla özgün bir değere sahiptir. Yerel siyasette, seçim kazanmak için post-truth'a yönelen bazı davranışlar olabilecektir. Ayrıca, yerel yönetimler, halka en yakın yönetim birimleri oldukları için yerel siyasetteki post-truth siyaset ve eğilimlerin sonuçları, halka doğrudan yansıtılabilecektir. Buna ilaveten güvenin esas olduğu kamu yönetiminde halkın güveninin yok olması, sosyal medya başta olmak üzere birçok kanaldan siyasi amaçlar da dâhil olmak üzere halka kamu yönetimi hakkında doğru olmayan bilgiler aktarılabilir. Dolayısıyla yerel siyasetin post-truth süreçten etkilenmemesi için adım atmak gerekmektedir. Bu noktada yerel yönetimler konusunda ortaya konan etik ilkeler elbette ki post-truth süreçte tek başına bir önlem olmayacaktır. Ancak etik ilkeler, bu konuda bir başlangıç ya da yol gösterici olabilecektir. Yerel yönetimlerin her biri ayrı birer örgüt oldukları için farklı örgüt kültürleri de hâkim olabilmektedir. Seçilmiş yerel yöneticiler olan belediye başkanlarının uygulamaları arasında da bir standart bulunmayabilmektedir. Tekrar edilecek olursa post-truthun yerel siyaseti etkilememesi için yapılması gereken, uygulama birliğinin sağlanması adına çalışmak olmalıdır. Örneğin, imar, katılım, tarafsızlığın sağlanması gibi konularda belediyelerin tamamında aynı uygulamaların sağlanması ya da sağlanması yolunda adımların atılması gereklidir.

SONUÇ

Post-truth süreç, hakikatin önemini yitirdiği ve önemsizleştiği bir dönemdir. Bu süreçte hakikate fazlaca itibar edilmemektedir. Post-truth olarak kavramsallaştırılan dönemde, insanların rasyonellikten uzaklaşmakta, doğru olana ulaşmak güçleşmekte ve birçok konuda duyguların yönlendirici olduğu durumlar yaşanmaktadır. Aslında bilgiye ulaşmanın kolaylaştığı ve hatta pek çok dijital olanağın bulunduğu bir dönemde hakikatin önemsizleşmesi de son derece paradoksal bir durumdur. Aslında paradoksal gibi görünen durumda kasıtlı olarak insanların duyguları tarafından yönlendirildiği bir durum oluşturulmak istenmektedir. Elbette piyasa koşullarında rekabet üstünlüğü elde etme, medyada tiraj elde etme ve yanıltıcı reklam gibi unsurlarla da post-truth süreç güç kazanabilmektedir. Ancak post-truth süreçten kamu yönetiminin ve siyaset kurumunun etkilenmesi, toplumun tamamına zarar verecektir.

Post-truth siyaset olarak tanımlanan dönemde ise siyasetteki rekabet, hakikati önemsizleştiren bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Seçim kazanmak, iktidarı ya da yerel yönetimleri elde etmek amacıyla doğru olmayan pek çok unsur, seçmenler üzerinde seçim malzemesi olarak kullanmak ve sonucunda bir başarı elde etmek hiç şüphe yok ki siyasete olan güveni azaltacak bir durumdur. Bahsedilen post-truth siyasetin sonuçları itibarıyla insanların, demokrasiye olan inancı da azalabilecektir. Post-truth sadece siyasete olan güveni değil aynı zamanda kamu yönetimine olan güveni de zedeleme riskini taşımaktadır. Kamu yöneticilerinin vatandaşlara karşı yönelik şeffaf ve güvenilir olmamaları da post-truth süreçlerin güç kazanmasına sebep olabilecektir. Böylesi bir durumun oluşmasını engellemek ve post-truthun siyasete ve yönetime hem ulusal hem de yerel düzeyde etki etmesini engellemek gerekmektedir. Diğer bir deyişle siyasetin kendi içerisinde olan güç mücadelesinin, güven kaybına yol açmaması sağlanmalı ve post-truth sürece hizmet etmesi engellenmelidir.

Yerel yönetimler bilindiği üzere halka en yakın yönetim birimleridir ve demokrasi okulu olarak tanımlanmaktadır. Hem sorumlu olduğu kamu hizmetlerini gerçekleştiren ve bu yönüyle kamu yönetiminin bir parçası olması, hem halkın en yakın düzeyde olması sebebiyle katılımın nispeten kolay gerçekleştirebilmesi hem de seçilerek gelinen görevlerin bulunması sebebiyle siyasetin ve yönetimin kesişim noktasında yer almaktadır. Dolayısıyla post-truth yaklaşımla hareket eden yerel yöneticiler, hem siyaset hem de kamu yönetimine karşı güven kaybına neden olabilecektir. Özellikle yerel yönetimleri ilgilendiren seçimlerde vaatlerin seçildikten sonra tutulmaması ya da

seçimlerin kazanılması için post-truth söylemlerin tercih edilmesi gibi durumlar, bu güven kaybına ilişkin ilk akla gelen örnekler olmaktadır. Bu noktada yerel yönetimlerin ve yerel yöneticilerin sorumluluk almaları, gerek seçimlerden önce gerekse de seçimlerden sonra faaliyetlerini gerçekleştirirken halka şeffaf olmaları, güncel bilgiyi paylaşmaları ve en önemlisi hakikatten uzaklaşarak, hakikati hemşehrilerin gözünde önemsiz kılarak post-truth siyaseti tercih etmemeleri gereklidir. Ancak bu konuda bir diğer önemli husus, yerel yönetimlerin her birinin ayrı birer örgüt olmaları sebebiyle farklı örgüt kültürlerinin olmasıdır. Bu durum uygulama birliğini bozabilmektedir. Bu noktada etik ilkelerin önemi ortaya çıkmaktadır. Yerel siyasette hemfikir olunan etik ilkelerin olması ve tüm yerel yönetimlerin bu etik ilkeler çerçevesinde bir yerel siyaset ve yönetim gerçekleştirmeleri gerekmektedir.

Sona yaklaşırken vurgulanması gereken bir başka konu daha bulunmaktadır. Günümüz, dijital medya araçlarıyla bilginin hızla yayılabildiği bir süreç olarak görülmektedir. Hakikatten uzaklaşan bir dönem olan post-truth'da dijital medya araçları da buna hizmet edebilmektedir. Özellikle sosyal medya ve internet aracılığıyla yayılan doğru olmayan bilgiler, insanların yanlış bilgilenmeleri yanında sosyal patlamalara kadar gidebilecek pek çok olumsuz durumun da ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Unutulmamalıdır ki özellikle dijital medya kanalıyla yayılan yanlış olan bilgiye ilişkin yapılan düzeltme, yayılan yanlış bilgi kadar etki doğurmamaktadır. Var olan bu durumu daha da zorlaştıracak bir diğer husus da dijital medya araçlarının siyasetçiler tarafından kullanılmasıdır. "Günü kurtarmak" ya da seçim kazanmak gibi amaçlarla dijital medya araçlarının siyasetçiler tarafından kullanılması, çalışmamızda sıkça bahsedildiği gibi siyasete, kamu yönetimine ve kurumlara olan güveni de olumsuz etkileyecektir. Sıklıkla internetin ve getirdiği olanakların demokrasiye güç katacağı vurgulanmaktadır. Elbette bunda haklılık payı bulunmaktadır. Ancak post-truth süreçte dijital medyanın etkisiyle de güçlenen ve çalışmamızda örnekleri de verilen tarzda bir siyaset neticesinde insanlık tarihinin büyük çabalarla elde ettiği bir kazanım olan demokrasi, büyük zarar görecektir. İnsanlara gerçeğin değil siyasetçinin istediğinin gösterilmesi, seçmenlerin kararının etkilenmeye çabalanması, seçmenlerin duygularıyla karar vermek zorunda kalması, halkın yanıltılması ve tüm bunlarda dijital medyanın bir araç olarak kullanılması post-truth süreci güçlendiren bir durum olmaktadır.

Post-truth kavramı son yıllarda sıklıkla kullanılan ve tartışılan bir kavram olmuştur. Bu çalışma da literatürdeki tartışmalardan hareketle konuyu ele almış ve bir sonuca ulaşmayı amaçlamıştır. Post-truth ile ilgili olan bu çalışmada etik ilkeler, özellikle siyaset ve kamu yönetimine olan güvenin kaybolmaması adına bir araç olup olamayacağı boyutuyla ele alınmıştır. Post-truthun etkisini azaltabilmek ve rasyonelliği koruyabilmek için etik ilkeler, tek başına bir çözüm olmayabilir. Ancak post-truth süreçle hem ulusal hem de yerel düzeyde mücadele edebilmek adına bir başlangıç olabilecektir. Bu noktada hem uluslararası hem de ulusal metinlerin ışığında Türkiye'deki yerel yönetimler açısından da etik ilkelerin geliştirilmesi adına çabalar çok değerlidir. Bu aşamada, post-truth ve post-truth siyasetin Türkiye'de yerel düzeyde güçlenmemesi adına belediye başkanlarının örgütleri için etik ilkelere uyulması açısından rol model olmaları, etik ilkelerin yerel yönetimler açısından siyaset üstü değer olarak kabul edilmesi, yerel yönetimlerin tüm yönlerden halka şeffaf olmaları, güncel bilgiyi paylaşmaları, yerel yöneticilerin saygınlığı zedeleyecek nitelikte eylemlerden kaçınmaları, halkı temel bir paydaş olarak görerek karar alma sürecinde etkinlik kazandırmaları, halkı yanıltan ya da hakikatin önemsizleşmesine sebep olan yerel yöneticilerin hesap vermesinin sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, İ. (2019). "Yerel Yönetimlerde Etik Kültürün Geliştirilmesi". *Sayıştay Dergisi*, 112, 27-52.
- Alpay, Y. (2017). *Yalanın Siyaseti*, Destek Yayınları, İstanbul.
- Altınörs, G. (2021). "Popülizm, Hakikat-Sonrası ve Uluslararası Siyaset: İklim Değişikliği, Göç ve Covid-19", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 45, 199-213.
- Aydın, A. F. (2020). "Post-Truth Dönemde Sosyal Medyada Dezenformasyon: Covid-19 (Yeni Koronavirüs) Pandemi Süreci", *Asya Studies-Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar*, 4(12), 76-90.
- Barrera, O., Guriev, S., Henry, E. ve Zhuravskaya, E. (2020). "Facts, Alternative Facts, And Fact Checking in Times Of Post-Truth Politics", *Journal Of Public Economics*, 182, 1-19.
- Bedük, S. A. (2019). "Yerel Yönetimlerde Etik", *İdarecinin Sesi*, 189, 23-25.
- Corner, J. (2017). "Fake News, Post-truth and Media–Political Change", *Media, Culture & Society*, 39(7), 1100–1107.

- Coşgun, M. (2021). "Post-Truth: Hegemony'nın Yeni İdeolojik Aygıtı", *Akademik Hassasiyetler*, 8(15), 67-82.
- Coşkun, B. ve Öztürk, N. K. (2002). "Yerel Yönetimlerde Etkinlik ve Etik", *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 2(2), 73-88.
- Council of Europe. (2018). European code of conduct for all persons involved in local and regional governance. (30.05.2022). <https://rm.coe.int/1680718fbf>.
- Council of Europe. (2016). Corruption and public ethics. (30.05.2022). <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680767269>.
- Czyżewski, M. (2021). "Governmentality without Truth: An Essay on the Role of Foucauldian Thinking in a Post-Truth Society", *Qualitative Sociology Review*, 17(1), 40-59.
- Çelik, N. (2021). "Post-Truth Çağında Gerçekliğin Sosyal İnşasına Sosyolojik Bir Bakış", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(79), 1540-1555.
- Demirci, M. ve Genç, F. N. (2008). "Türkiye'de Kamu Yönetimi Reform Sürecinde Etik Yapılanma", *Amme İdaresi Dergisi*, 41(2), 43-58.
- Dorosh, L., Astramowicz-Leyk, T. ve Turchyn, Y. (2021). "The Impact of Post-Truth Politics as a Hybrid Information Influence on the Status of International and National Security: The Attributes of Interpretation and the Search for Counteraction Mechanisms", *European Politics and Society*, <https://doi.org/10.1080/23745118.2021.1873041>, 1-24.
- Editorial. (2019). "Post-truth and the Political: Constructions and Distortions in Representing Political Facts", *Discourse, Context & Media*, 27, 1-6.
- Eroğlu, Ş. ve Çakmak, T. (2020). "Post-Truth Dönemini Anlamak: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Yeni Medya Araçları Kapsamında Bilgi Bozuklukları ve Doğrulama Algılarının Değerlendirilmesi». *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 39, 307-325.
- Fridlund, P. (2020). "Post-truth Politics, Performatives and the Force", *Jus Cogens*, 2, 215-235.
- Gorenc, N. (2020). "Political Communication in Post-truth Society", *Ars et humanitas*, 14(1), 73-87.
- Göncü, S. ve Sim, Ş. (2019). "Post-Truth Zeminde Suriyeli Mülteciler Hakkında Çıkan Haberlere Dair Bir İnceleme", *Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 1-28.
- Gutsche Jr, R. E. (2019). "Elevating Problems of Journalistic Power in an Age of Post-Truth". *Journalism & Mass Communication Educator*, 74(2), 240-248.
- Güven, A. (2020). "Hakikatin Yitimi Olarak Post-Truth: Bir Kavramsallaştırma Denemesi", *İnsan&İnsan*, 7(23), 20-36.
- Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Kamu Görevlileri Etik Kurulu. (2020). *Etik Rehberi Yerel Yönetimler*, Ankara.
- Horne, C. L. (2021). "Internet governance in the "post-truth era": Analyzing key topics in "fake news" discussions at IGF". *Telecommunications Policy*, 45, 1-11.
- Kamu Görevlileri Etik Kurulu. (2019). *Etik Rehberi*, 7. Baskı, Ankara.
- Karakaş, O. ve Doğru, Y. B. (2021). "Covid-19 Aşılarına Yönelik Üretilen Yeni Medya İçeriklerinin Post-Truth Kavramı Bağlamında Analizi", *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 5(16), 163-182.
- Keser, A. (2012). "Politika Transferi ve Türk Kamu Yönetiminde Etik". *Amme İdaresi Dergisi*, 45(4), 25-50.
- Keyes, R. (2017). *Hakikat Sonrası Çağ*, (çev: Özçetin, D.), Tudem Yayın Grubu, Ankara.
- Kıral, B. (2020). "Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi", *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 170- 189.
- Koç, Y. (2019). "Post Demokrasi ve Siyasi Parti Kavramlaştırmasını Pierre Bourdieu Üzerinden Okumak". *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 44, 42-61.
- Kutlu, M. (2020). "Twitter Hesaplarının Post-Truth İçeriklerle İslamofobi Aracına Dönüştürülmesi: Geert Wilders Örneği", *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi (MEDİAD)*, 3(2), 217-239.
- Marshall, H. ve Drieschova, A. (2018). "Post-Truth Politics in the UK's Brexit Referendum", *New Perspectives*, 26(3), 89-105.

- Mertek, S. (2020). "Post Truth'u Hannah Arendt ile Okumak", *Liberal Düşünce Dergisi*, 25(97), 205-225.
- Oruç, M. S. (2020). "Postmodernite, Siyasal İletişim ve Doğruluk Sorunu: Post-Truth Durum ve Entelektüel Zemini Üzerine Bir İnceleme", *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 36, 141-160.
- Oxford Learner's Dictionaries. (2022). Post-Truth. (03.01.2022) <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/post-truth?q=post+truth>
- Özer, M. A. (2012). "Yerel Yönetimlerde Etik Dışı Davranışlar", *Kent Akademisi | Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, 5(4), 152-173.
- Prior, H. (2021). "Digital Populism and Disinformation in Post-truth Times", *Communication & Society*, 34(4), 49-64.
- Sak, R., Sak, İ. T. Ş., Şendil, Ç. Ö. ve Nas, E. (2021). "Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi", *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.
- Sarıoğlu, E. (2020). "Yalan Haber, "Post-Truth" Kavramı ve Medya Üçlemesi: Geçmişten Günümüze Gündem Belirleyen Örnekler", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 377-397.
- Sawitri, M. Y. ve Wiratmaja, I. N. (2021). "On the Brink of Post-Democracy: Indonesia's Identity Politics in the Post-Truth Era", *Croatian Political Science Review*, 58(2), 2021, 141-159.
- Sayılganoğlu, S. S. (2015). "Yerel Siyasette Etik Kültürünün Gelişimi ve Toplum Üzerindeki Etkileri", *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 37, 113-126.
- Shelton, T. (2020). "A post-truth Pandemic?", *Big Data & Society*, July–December 2020, 1–6.
- Spector, B. (2020). "Post-truth Claims and the Wishing away of Brute Facts", *Leadership*, 16(1), 9–24.
- Spoelstra, S. (2020). "The Truths and Falsehoods of Post-Truth Leaders", *Leadership*, 16(6), 757–764.
- Şen, A. F. ve Taşdelen, H. (2020). "Post-Truth Siyaset Bağlamında Yeni Medya: 2019 Yerel Seçimi Örneğinde Bir İnceleme", *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 33, 11-34.
- Taş, O. ve Taş, T. (2018). "Post-Hakikat Çağında Sosyal Medyada Yalan Haber ve Suriyeli Mülteciler Sorunu", *İletişim*, 29, 183-207.
- Umar, N. ve Saylan, G. (2021). "The Crisis in the Rise of Representative Liberal Democracy to Populist Authoritarianism with Post-Truth Politics", *Revista De Cercetare Si Interventie Sociala*, 72, 210-235.
- Yıldırım, E. ve Mazıcı, E. T. (2021). "Post-Truth Dönem ve Twitter Kullanıcılarının Hakikate Bakışı Üzerine Bir Araştırma", *Erciyes Akademi*, 2021 Özel Sayı, 742-768.
- Yüksel, F., Bozkurt, G. F. ve Güven, A. (2005), "Yerel Yönetimlerde Etik Çerçevesinde Sosyal Sorumluluk Bilinci: Tokat Uygulaması", 2. *Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu*, 297-309. <http://www.etiksempozyumu.sakarya.edu.tr/etik/3.2/2Gamze%20Bozkurt.pdf> (25.03.2022).
- Zenginoğlu, S. (2020). "Küreselleşmenin Post'ları: Post-Modernizm, Post-Truth ve Post-Covid", *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 2(4), 805-817.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).